

Ο βαθμός αναπτυξιακής καταλληλότητας της διδασκαλίας του γνωστικού αντικειμένου της Φυσικής Αγωγής στο νηπιαγωγείο

The degree of developmental appropriateness of teaching Physical Education in preschool education

Ιωάννης Παρασχόπουλος, εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής στη Δ/θμια Εκπ/ση, MEd, iparasch@sch.gr

Ioannis Paraschopoulos, teacher of Physical Education in Secondary Education, MEd, iparasch@sch.gr

Abstract: The main purpose of this study is the comparison of the activities organized by preschool teachers in Physical Education with the proposals on the one hand of the developmentally appropriate pedagogical practices and on the other hand of the developmental Physical Education.

In order to investigate the purpose above, a cross sectional survey design was carried out, in the framework of which a sample was formed with preschool teachers of the Lesbos island. At the same time, a tool was developed to gather data, which was tested for its validity and reliability.

The most important findings include the developmentally appropriate way in which participants organize the various motor activities in Physical Education. An exception is the preference of preschool teachers in free play over structured motor activities, which is not in line with the principles of developmental Physical Education. This last finding consults the main contribution of this study as it reveals a possible contradiction between the statements of the participants and what they actually apply to the educational process.

Keywords: preschool education, developmental Physical Education, movement activities

Περίληψη: Βασικός σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η σύγκριση των δραστηριοτήτων που οργανώνουν οι νηπιαγωγοί στη Φυσική Αγωγή με τις προτάσεις αφενός των αναπτυξιακά κατάλληλων παιδαγωγικών πρακτικών και αφετέρου της αναπτυξιακής Φυσικής Αγωγής.

Για τη διερεύνηση του παραπάνω σκοπού διενεργήθηκε ένας δειγματοληπτικός ερευνητικός σχεδιασμός αντιπροσωπευτικού δείγματος, στα πλαίσια του οποίου συγκροτήθηκε δείγμα με νηπιαγωγούς της νήσου Λέσβου. Παράλληλα, για τη συγκέντρωση των δεδομένων αναπτύχθηκε ένα εργαλείο, το οποίο ελέγχθηκε ως προς την εγκυρότητα και την αξιοπιστία του.

Στα πιο σημαντικά ευρήματα συγκαταλέγονται ο αναπτυξιακά κατάλληλος τρόπος που οι συμμετέχοντες οργανώνουν τις διάφορες κινητικές δραστηριότητες στη Φυσική Αγωγή. Εξάιρεση αποτελεί η προτίμηση των νηπιαγωγών του δείγματος στο ελεύθερο παιχνίδι αντί των δομημένων κινητικών δραστηριοτήτων, στοιχείο που δε συνάδει με τις αρχές της

αναπτυξιακής Φυσικής Αγωγής. Το τελευταίο εύρημα αποτελεί και την κύρια συνεισφορά της παρούσας μελέτης, επειδή αναδεικνύει μία πιθανή αντίθεση μεταξύ των δηλώσεων των συμμετεχόντων και του τι πραγματικά εφαρμόζουν στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Λέξεις κλειδιά: νηπιαγωγείο, αναπτυξιακή Φυσική Αγωγή, κινητικές δραστηριότητες

1. Εισαγωγή

1.1. Η αναπτυξιακή Φυσική Αγωγή

Σε αντιδιαστολή με του ακαδημαϊκού τύπου αναλυτικά προγράμματα, οι αναπτυξιακά κατάλληλες πρακτικές έχουν ως επίκεντρο το παιδί. Επομένως, αναπτυξιακά κατάλληλες πρακτικές είναι οι πρακτικές που προσαρμόζονται στο ατομικό αναπτυξιακό επίπεδο του κάθε μαθητή, καθώς και στο κοινωνικό-οικονομικό υπόβαθρό του (Charlesworthetal., 1993).

Έχοντας υπόψη τον παραπάνω ορισμό, μπορεί κάποιος εύκολα να αντιληφθεί ότι στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) για το νηπιαγωγείο παρατηρείται μία στροφή υπέρ των συγκεκριμένων πρακτικών. Ωστόσο, οι Sofou και Tsafos (2010), αναφέρουν ότι δεν είναι απολύτως ξεκάθαρος ο βαθμός στον οποίο το αναλυτικό πρόγραμμα επηρεάζει τις πρακτικές των νηπιαγωγών, ώστε να είναι αναπτυξιακά κατάλληλες.

Όσο αφορά στο γνωστικό αντικείμενο της Φυσικής Αγωγής, η εφαρμογή των αναπτυξιακά κατάλληλων παιδαγωγικών πρακτικών στην οργάνωση κινητικών δραστηριοτήτων βοηθούν τα παιδιά τα παιδιά να αποκτήσουν και να τελειοποιήσουν τις βασικές κινητικές δεξιότητες (Giagazoglouetal., 2008 · Goodway, Crowe&Ward, 2003 · Lemos, Avigo&Barela, 2012). Βασική προϋπόθεση όμως είναι η επιλογή κατάλληλων κινητικών εμπειριών από τον εκπαιδευτικό, οι οποίες θα βασίζονται στο επίπεδο ικανότητας του κάθε παιδιού.

Σύμφωνα με το Gallahue (2002), οι βασικές κινητικές δεξιότητες είναι μία οργανωμένη σειρά από βασικές κινήσεις που περιλαμβάνουν συνδυασμό κινητικών μοντέλων δύο ή περισσότερων μελών του σώματος. Η προσχολική ηλικία θεωρείται μία κρίσιμη περίοδος για την απόκτηση ελέγχου των βασικών κινητικών δεξιοτήτων. Οι Corple και Bredekamp (2011), τονίζουν ότι η ανάπτυξη των βασικών κινητικών δεξιοτήτων είναι προϊόν της ωρίμανσης και των ευκαιριών που τους προσφέρονται για να τις εξασκήσουν. Γι’ αυτό το λόγο οι νηπιαγωγοί χρειάζεται να οργανώνουν κινητικές δραστηριότητες, σεβόμενοι τις κινητικές ανάγκες των παιδιών αυτής της ηλικίας και λαμβάνοντας υπόψη τις ικανότητες και τα ενδιαφέροντά τους.

Ο Gallahue (2002), θέλοντας να ενισχύσει την ποιότητα της παρεχόμενης Φυσικής Αγωγής στην προσχολική ηλικία, παρουσίασε μία ολοκληρωμένη πρόταση οργάνωσης κινητικών δραστηριοτήτων, την οποία ονόμασε αναπτυξιακή Φυσική Αγωγή. Αναπτυξιακή Φυσική Αγωγή είναι το είδος της Φυσικής Αγωγής, η οποία αντιμετωπίζει το παιδί ως μία συνολική και ακέραιη προσωπικότητα και αναγνωρίζει την πολύπλοκη σχέση ανάμεσα στη βιολογική

ιδιοσυγκρασία του ατόμου, τις περιβαλλοντικές συνθήκες και τον συγκεκριμένο στόχο του μαθήματος (ο.π.). Η απόκτηση των βασικών κινητικών δεξιοτήτων σε συνδυασμό με την καταλληλότητα του ατόμου αποτελεί την «ιδέα-κλειδί» της αναπτυξιακής Φυσικής Αγωγής (ο.π.), η οποία σκόπιμο είναι να υλοποιείται από καταρτισμένο προσωπικό με εξειδικευμένες γνώσεις.

Ωστόσο, οι Hardman και Marshall (2000), μελετώντας τον τρόπο εφαρμογής της σχολικής Φυσικής Αγωγής σε διεθνές επίπεδο, διαπίστωσαν ότι η χρησιμοποίηση εκπαιδευτικών άλλων ειδικοτήτων για τη διδασκαλία της, αποτελεί κοινό χαρακτηριστικό των εκπαιδευτικών συστημάτων πολλών χωρών. Για τον αντίκτυπο που έχει η συγκεκριμένη πρακτική στην κινητική ανάπτυξη των μαθητών, παρατηρήθηκε έλλειψη ελληνόγλωσσας βιβλιογραφίας, ενώ ελάχιστες είναι οι έρευνες που διερευνούν τον τρόπο οργάνωσης του γνωστικού αντικείμενου της Φυσικής Αγωγής από τους νηπιαγωγούς (Κωνσταντίνου, Ζαχοπούλου, &Κιουμουρτζόγλου, 2007).

2. Κύριο μέρος

2.1. Ερευνητικός σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Η παρούσα εμπειρική μελέτη επιδιώκει μία συνεισφορά στην υπάρχουσα βιβλιογραφία για την προσχολική εκπαίδευση, αποτυπώνοντας το βαθμό αναπτυξιακής καταλληλότητας των επιλογών των νηπιαγωγών κατά την οργάνωση κινητικών δραστηριοτήτων στα πλαίσια του γνωστικού αντικείμενου της Φυσικής Αγωγής. Για να διερευνηθεί ο παραπάνω ερευνητικός σκοπός, τέθηκαν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

Η σημασία που αποδίδουν οι νηπιαγωγοί στη διδασκαλία του γνωστικού αντικείμενου της Φυσικής Αγωγής είναι σύμφωνη με τις υποδείξεις της αναπτυξιακής Φυσικής Αγωγής;

Τί τύπου κινητικές δραστηριότητες προγραμματίζουν οι νηπιαγωγοί στα πλαίσια του γνωστικού αντικείμενου της Φυσικής Αγωγής;

Η οργάνωση του γνωστικού αντικείμενου της Φυσικής Αγωγής είναι σύμφωνη με τις αρχές των αναπτυξιακά κατάλληλων παιδαγωγικών πρακτικών και ιδιαίτερα της αναπτυξιακής Φυσικής Αγωγής;

2.2. Μεθοδολογία της έρευνας

Για τη διερεύνηση των ερευνητικών ερωτημάτων χρησιμοποιήθηκε ο δειγματοληπτικός ερευνητικός σχεδιασμός αντιπροσωπευτικού δείγματος. Ο συγκεκριμένος ερευνητικός σχεδιασμός στοχεύει στην περιγραφή των τρεχουσών συμπεριφορών ενός πληθυσμού και έχει το πλεονέκτημα να συγκεντρώνει δεδομένα σε μία χρονική στιγμή (Creswell, 2011).

Στα πλαίσια της παρούσας μελέτης, οι μόνιμοι και οι αναπληρωτές νηπιαγωγοί που υπηρετούν στα νηπιαγωγεία της νήσου Λέσβου, κατά το διδακτικό έτος 2015-16, αποτελούν

τον πληθυσμό, για τον οποίο επιχειρήθηκε η εξέταση των κινητικών δραστηριοτήτων που οργανώνουν. Για την επιλογή του τελικού δείγματος αρχικά εφαρμόστηκε η δειγματοληψία κατά στρώματα, ώστε να υπάρξει αναλογική αντιπροσώπευση μόνιμων και αναπληρωτών εκπαιδευτικών της Λέσβου. Έπειτα, μέσω της απλής τυχαίας δειγματοληψίας σε κάθε ομάδα νηπιαγωγών προέκυψε το τελικό δείγμα της παρούσας μελέτης, από το οποίο το 76% ($N_1=90$) και το 24% ($N_2=28$) είναι μόνιμοι και αναπληρωτές νηπιαγωγοί της Λέσβου αντίστοιχα.

Όσο αφορά στο εργαλείο συγκέντρωσης θα πρέπει να αναφερθεί ότι χρησιμοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο και συγκεκριμένα η ηλεκτρονική έκδοσή του. Το προτεινόμενο εργαλείο είναι δομημένο σε δύο ενότητες, με την πρώτη να περιέχει δημογραφικές ερωτήσεις.

Η δεύτερη ενότητα του ερωτηματολογίου στοχεύει στη διερεύνηση του ερευνητικού ερωτήματος και δομήθηκε κατόπιν τροποποιήσεων ενός αντίστοιχου ερωτηματολογίου των Morgan και Hansen (2007). Οι τροποποιήσεις κρίθηκαν απαραίτητες ώστε το προτεινόμενο εργαλείο να είναι συμβατό, τόσο με την ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα, όσο και με τις αρχές της αναπτυξιακής Φυσικής Αγωγής.

Το εργαλείο συγκέντρωσης δεδομένων που προέκυψε ελέγχθηκε ως προς την αξιοπιστία και την εγκυρότητά του. Για τον έλεγχο της αξιοπιστίας επιλέχθηκε η διενέργεια πιλοτικής έρευνας, η οποία περιελάμβανε δύο φάσεις χρονικής απόστασης δέκα ημερών, στα πλαίσια των οποίων χορηγήθηκε το προτεινόμενο εργαλείο σε είκοσι εν ενεργεία νηπιαγωγούς του νομού Σερρών. Οι βαθμολογίες που προέκυψαν από τις δύο μετρήσεις, αφού βρέθηκε ότι ακολουθούν κανονική κατανομή ($D_{1η\text{μέτρηση}}(20)=.168, p>.01, D_{2η\text{μέτρηση}}(20)=.111, p>.01$), συσχετίστηκαν μεταξύ τους με τη βοήθεια του συντελεστή συσχέτισης Pearsonr (Creswell, 2011). Τα αποτελέσματα έδειξαν μία στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ των τιμών και στις δύο μετρήσεις ($r_{\text{επιλογές}}=.928, p<.01$).

Επιπρόσθετα, το προτεινόμενο εργαλείο ελέγχθηκε και ως προς την εσωτερική του συνέπεια. Τόσο στην πρώτη φάση της πιλοτικής έρευνας, όσο και στη δεύτερη, ο δείκτης εσωτερικής συνέπειας ήταν σημαντικά μεγαλύτερος από την τιμή .70 που τέθηκε ως όριο (Ουζούνη&Νακάκη, 2011), ($\alpha_{(1η\text{φάση})}=.886$ και $\alpha_{(2η\text{φάση})}=.886$).

Όσο αφορά στην εξέταση της εγκυρότητας του ερωτηματολογίου, αυτή ελέγχθηκε μέσω της προσέγγισης της εγκυρότητας του περιεχομένου. Πιο συγκεκριμένα, το εργαλείο μοιράστηκε σε τρεις σχολικούς συμβούλους προσχολικής αγωγής (δύο από το Βόρειο Αιγαίο και έναν από το Νομό Σερρών) και σε δύο σχολικούς συμβούλους Φυσικής Αγωγής (από το Βόρειο Αιγαίο), οι οποίοι έκριναν τις προτάσεις του ερωτηματολογίου σε μία κλίμακα της μορφής «απαραίτητη», «χρήσιμη, αλλά όχι απαραίτητη» και «μη αναγκαία».

Σχετικά με τη διαδικασία συγκέντρωσης δεδομένων θα πρέπει να αναφερθεί ότι η ηλεκτρονική έκδοση του ερωτηματολογίου καθώς και μία συνοδευτική επιστολή μοιράστηκαν στους συμμετέχοντες νηπιαγωγούς μέσω ηλεκτρονικού μηνύματος, το οποίο εστάλη στις σχολικές μονάδες υπηρέτησής τους. Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων συγκεντρώθηκαν και επεξεργάστηκαν με τη βοήθεια του στατιστικού πακέτου S.P.S.S. (v20).

2.3. Παραγοντική ανάλυση

Από τη διαδικασία της παραγοντικής ανάλυσης της δεύτερης ενότητας του ερευνητικού εργαλείου προέκυψαν τρεις παράγοντες, οι οποίοι εξηγούν το 49,8% της συνολικής διακύμανσης. Οι παράγοντες που προέκυψαν βρίσκονται σε πλήρη αντιστοιχία με τα ερευνητικά ερωτήματα και είναι: α) ο παράγοντας B_1 , ο οποίος διερευνά το πρώτο ερευνητικό ερώτημα και ειδικότερα τη σημασία που αποδίδουν οι νηπιαγωγοί στο γνωστικό αντικείμενο της Φυσικής Αγωγής, β) ο παράγοντας B_2 στοχεύει στη διερεύνηση του δεύτερου ερευνητικού ερωτήματος, δηλαδή του τύπου κινητικών δραστηριοτήτων που προγραμματίζουν οι νηπιαγωγοί στα πλαίσια του γνωστικού αντικειμένου της Φυσικής Αγωγής και γ) ο παράγοντας B_3 μελετά το τρίτο ερευνητικό ερώτημα και συγκεκριμένα τη μελέτη του τρόπου οργάνωσης του γνωστικού αντικειμένου της Φυσικής Αγωγής από τη σκοπιά της αναπτυξιακής Φυσικής Αγωγής.

Επιπρόσθετα, οι τρεις προαναφερόμενοι παράγοντες ελέχθησαν, τόσο ως προς την εσωτερική τους συνέπεια, όσο και από την κανονικότητα της κατανομής τους. Σχετικά με την εσωτερική τους συνέπεια, αυτή βρέθηκε να είναι οριακά ικανοποιητική και για τους τρεις παράγοντες ($\alpha_{(B1)}=.779$, $\alpha_{(B2)}=.788$ και $\alpha_{(B3)}=.791$) και ταυτόχρονα διαπιστώθηκε ότι οι τιμές τους δεν ακολουθούν κανονική κατανομή ($D_{B1} (118)=.091$, $p<.01$, $D_{B2} (118)=.151$, $p<.01$ και $D_{B3} (118)=.097$, $p<.01$).

2.4. Αποτελέσματα

2.4.1. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής ανάλυσης

Από τη διερεύνηση των μέσων όρων (M), των μέγιστων τιμών (MAX) και των τυπικών αποκλίσεων ($S.D.$) των παραγόντων που αναδείχθηκαν κατά τη διαδικασία της παραγοντικής ανάλυσης, διαπιστώθηκε ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες νηπιαγωγοί συμφωνούν αρκετά έως τελείως με τις καταφατικές δηλώσεις του εργαλείου συγκέντρωσης δεδομένων. Ειδικότερα, βρέθηκε ότι οι μέσοι όροι του πρώτου (B_1) και τρίτου (B_3) παράγοντα των επιλογών των νηπιαγωγών είναι σχετικά υψηλοί σε σχέση με τις μέγιστες τιμές που σημειώθηκαν ($M_{B1}= 15.54$ με $MAX_{B1}= 23$ και $S.D._{B1}=3.96$ και $M_{B3}= 31.51$ με $MAX_{B3}= 42$ και $S.D._{B3}= 5.17$), ενώ ο μέσος όρος του δεύτερου παράγοντα ήταν αρκετά υψηλός ($M_{B2}= 20.58$ με $MAX_{B2}= 24$ και $S.D._{B2}= 3.00$). Επιπρόσθετα, οι τυπικές αποκλίσεις έδειξαν μία μικρή διασπορά των τιμών γύρω από το μέσο όρο. Ωστόσο, εξαίρεση στα παραπάνω ευρήματα αποτελεί το γεγονός ότι το 53,6% των συμμετεχόντων φαίνεται να αφιερώνουν για τη Φυσική Αγωγή λιγότερο από μία ώρα ημερησίως.

Παράλληλα, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσίασε το εύρημα σύμφωνα με το οποίο το 27,3% του δείγματος δήλωσε ότι διαφωνεί αρκετά έως τελείως με την οργάνωση δομημένων κινητικών δραστηριοτήτων, ως κύριο περιεχόμενο του γνωστικού αντικειμένου της Φυσικής Αγωγής. Στην ίδια δήλωση μόνο το 12,7% των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι συμφωνούν αρκετά έως

τελείως. Το στοιχείο αυτό αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον αν ληφθεί υπόψη ότι το 90% των συμμετεχόντων συμφώνησαν αρκετά έως τελείως με τη δήλωση περί έμφασης που πρέπει να δίνεται στην ανάπτυξη των βασικών κινητικών δεξιοτήτων.

2.4.2. Αποτελέσματα επαγωγικής στατιστικής ανάλυσης

Το τελευταίο εύρημα της προαναφερθείσας στατιστικής επεξεργασίας αποτέλεσε το έναυσμα για να διερευνηθεί η επίδραση του βαθμού έμφασης που δίνουν οι νηπιαγωγοί για την ανάπτυξη των βασικών κινητικών δεξιοτήτων, στον τύπο κινητικών δραστηριοτήτων που δηλώσαν ότι οργανώνουν. Βρέθηκε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών ($\chi^2 = 6.22$, $p = .013$, σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας .05). Αυτό σημαίνει ότι η έμφαση στην ανάπτυξη των βασικών κινητικών δεξιοτήτων επιδρά στις προτιμήσεις των συμμετεχόντων περί δομημένων κινητικών δραστηριοτήτων ή ελεύθερου παιχνιδιού. Ειδικότερα, διαπιστώθηκε ότι σχεδόν όλοι οι συμμετέχοντες (90,9%), οι οποίοι δήλωσαν ότι διαφωνούν με την έμφαση στην ανάπτυξη των βασικών κινητικών δεξιοτήτων, διαφωνούν και με τη χρήση των δομημένων κινητικών δραστηριοτήτων. Ωστόσο, αν και θα περίμενε κανείς ανάλογα να ήταν και τα ευρήματα για όσους συμφωνούν, εν τούτοις βρέθηκε ότι το 51,5% απ’ αυτούς, διαφωνούν με τη χρήση των συγκεκριμένων κινητικών περιεχομένων.

Πίνακας 1: Επίδραση του βαθμού έμφασης για την ανάπτυξη των βασικών κινητικών δεξιοτήτων στις προτιμήσεις περί δομημένων κινητικών δραστηριοτήτων ή ελεύθερου παιχνιδιού

		Έμφαση σε δομημένο κινητικό περιεχόμενο				χ^2	p
		Διαφωνώ λίγο έως τελείως (N)	%	Συμφωνώ λίγο έως τελείως (N)	%		
Έμφαση στις βασικές κινητικές δεξιότητες	Διαφωνώ λίγο έως τελείως	10	90.9	1	9.1	6.22	$p < .05$
	Συμφωνώ λίγο έως τελείως	51	51.5	48	48.5	6.22	$p < .05$

Παράλληλα με τα παραπάνω και χωρίς να αποτελεί βασικό σκοπό της παρούσας μελέτης διερευνήθηκε και η ύπαρξη συσχέτισης μεταξύ των τριών παραγόντων, δηλαδή της σημασίας που αποδίδουν οι συμμετέχοντες στη Φυσική Αγωγή, του τύπου κινητικών δραστηριοτήτων που οργανώνουν και του τρόπου εφαρμογής των αναπτυξιακών πρακτικών στο εν λόγω γνωστικό αντικείμενο.

Πίνακας 2: Συσχέτιση μεταξύ των παραγόντων B₁, B₂, και B₃

Μέτρηση	B ₁	B ₂	B ₃
B ₁	–		
B ₂	0,457*	–	
B ₃	0,534*	0,552*	–

*Επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας στο .05 και .01

Με βάση τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνεται η ύπαρξη μίας μέτριας, αλλά στατιστικά σημαντικής θετικής συσχέτισης μεταξύ των τριών παραγόντων. Μάλιστα, η συσχέτιση των παραγόντων B_2 και B_3 ήταν μεγαλύτερη από τις υπόλοιπες συσχετίσεις ($rho = .552, p < .05$). Πρέπει να τονιστεί ότι τα μεγέθη συσχέτισης που προέκυψαν, αν και μέτρια, κρίνονται ικανοποιητικά (Creswell, 2011). Από την εφαρμογή της ανάλυσης παλινδρόμησης βρέθηκε ότι οι παράγοντες B_1 και B_2 εξηγούν το 29,7% ($R^2 = .297$, Τυπικό σφάλμα εκτίμησης= 4.35) και το 36,1% ($R^2 = .361$, Τυπικό σφάλμα εκτίμησης= 4.15) της μεταβλητότητας του παράγοντα B_3 . Επιπρόσθετα, μέσα από τις αναλύσεις διακύμανσης (ANOVA) φαίνεται, αφενός ότι η πρόβλεψη είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας .01 και αφετέρου ότι το συγκεκριμένο μοντέλο είναι αποτελεσματικό ($F_{B1-B3(1, 108)} = 45.603, p < .01$ και $F_{B2-B3(1, 108)} = 61.024, p < .01$).

2.5. Συζήτηση

2.5.1. Η σημασία που αποδίδουν οι νηπιαγωγοί στη διδασκαλία του γνωστικού αντικείμενου της Φυσικής Αγωγής

Μέσω της διερεύνησης της σημασίας που αποδίδουν οι νηπιαγωγοί του δείγματος στη Φυσική Αγωγή βρέθηκε ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι δεν ξεχωρίζουν και δεν υποβαθμίζουν τη Φυσική Αγωγή, συγκριτικά με τα υπόλοιπα γνωστικά αντικείμενα. Ενδεικτικό της σημασίας που αποδίδουν οι συμμετέχοντες νηπιαγωγοί στη Φυσική Αγωγή αποτελεί το γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό απ’ αυτούς δήλωσαν ότι κατά τη διάρκεια ακόμα και του ελεύθερου παιχνιδιού δεν περιορίζονται μόνο στην επίβλεψη και εξ αποστάσεως παρακολούθηση των παιδιών. Αντί αυτού προτιμάνε να συμμετέχουν ενεργητικά, βοηθώντας τους μαθητές τους να αναπτύξουν τις βασικές κινητικές δεξιότητες. Εξαιρεση αποτέλεσε ο χρόνος που αφιερώνουν οι συμμετέχοντες για το εν λόγω γνωστικό αντικείμενο, ο οποίος βρέθηκε να είναι λιγότερος από μία ώρα ημερησίως, στοιχείο που δε συνάδει με τις προτάσεις των αναπτυξιακά κατάλληλων πρακτικών (Copples & Bredekamp, 2011).

Τα αποτελέσματα αυτά, για τα οποία επισημαίνεται ότι εξήχθησαν με βάση τις δηλώσεις των συμμετεχόντων, έρχονται σε αντίθεση με τα ευρήματα πολλών διεθνών μελετών περί χαμηλής ποιότητας της παρεχόμενης Φυσικής Αγωγής από εκπαιδευτικούς άλλων ειδικοτήτων (Behets, 1995 · Constantinides, et al., 2013 · Faucette et al., 1990 · Faucette & Patterson, 1990). Για παράδειγμα, ο Morgan (2008), μελετώντας τις προτιμήσεις δασκάλων και νηπιαγωγών, διαπίστωσε ότι αν και θεωρούν τη Φυσική Αγωγή ένα σημαντικό περιεχόμενο του αναλυτικού προγράμματος, εν τούτοις προτιμάνε να διδάξουν κάποιο άλλο γνωστικό αντικείμενο. Κάτι ανάλογο παρατήρησαν και οι Hardman και Marshall (2000), οι οποίοι αναφέρουν ότι η Φυσική Αγωγή πολλές φορές, είτε παραμελείται για χάρη άλλων γνωστικών αντικείμενων, είτε στην καλύτερη περίπτωση οργανώνεται με ελάχιστη προετοιμασία και υποστήριξη από την πλευρά του εκπαιδευτικού. Επιπρόσθετα, οι ερευνητές κάνουν ιδιαίτερη αναφορά στην Ελλάδα λέγοντας ότι αν και είναι υποχρεωτικό το γνωστικό αντικείμενο της

Φυσικής Αγωγής στο νηπιαγωγείο, εν τούτοις πολλές φορές παραλείπεται από το ημερήσιο πρόγραμμα.

2.5.2. Τύπος κινητικών δραστηριοτήτων που προγραμματίζουν οι νηπιαγωγοί στα πλαίσια του γνωστικού αντικειμένου της Φυσικής Αγωγής

Όσο αφορά στη διερεύνηση του δευτέρου παράγοντα, ο οποίος στοχεύει στη διερεύνηση του δευτέρου ερευνητικού ερωτήματος περί τύπου κινητικών δραστηριοτήτων που προγραμματίζουν οι νηπιαγωγοί, η στατιστική ανάλυση των δεδομένων έδειξε καταρχάς ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι δίνουν έμφαση στην ανάπτυξη των βασικών κινητικών δεξιοτήτων. Το εύρημα αυτό αναδεικνύει την ευαισθητοποίηση των νηπιαγωγών του δείγματος απέναντι στις προτάσεις των Corple και Bredekamp (2011), περί ποιοτικής και αναπτυξιακά κατάλληλης Φυσικής Αγωγής στην προσχολική εκπαίδευση.

Η πιο ενδιαφέρουσα, όμως, διαπίστωση αφορά στους συμμετέχοντες, που δήλωσαν ότι αν και συμφωνούν με την έμφαση στην ανάπτυξη των βασικών κινητικών δεξιοτήτων, εν τούτοις διαφωνούν με τη χρήση των δομημένων κινητικών δραστηριοτήτων. Δηλαδή, φαίνεται να χρησιμοποιούν το ελεύθερο παιχνίδι και γενικά της μη δομημένες δραστηριότητες με σκοπό την ανάπτυξη των βασικών κινητικών δεξιοτήτων στους μαθητές τους. Το συγκεκριμένο εύρημα έρχεται σε πλήρη συμφωνία με τις διαπιστώσεις πολλών ερευνητών, οι οποίοι κάνουν λόγο για μία συνηθισμένη πρακτική των εκπαιδευτικών άλλων ειδικοτήτων, που διδάσκουν Φυσική Αγωγή, να δίνουν έμφαση σε μη δομημένες δραστηριότητες άσκησης και στο ελεύθερο παιχνίδι (Alhassanetal., 2012 · Coleman&Dyment, 2013 · Constantinidesetal., 2013 · Faucetteetal., 1990 · Faulkner, Reeves, &Chedzoy, 2004 · Humphries&Ashy, 2006 · Morgan&Hansen, 2008 · Placek&Randall, 1986 · Stork&Sanders, 2008). Φαίνεται δηλαδή, να χρησιμοποιούν σε μικρότερο βαθμό εξατομικευμένες κινητικές δραστηριότητες, συγκριτικά με εκπαιδευτικούς Φυσικής Αγωγής και να επιλέγουν κυρίως αθλοπαιδιές, στις οποίες το ποσοστό των κινητικά ενεργών μαθητών είναι εξαιρετικά χαμηλό (Faucette&Patterson, 1990). Στα πλαίσια ερμηνείας αυτού του φαινομένου οι Coleman και Dyment (2013), αναφέρουν ότι οι παραπάνω εκπαιδευτικοί προτιμάνε το ελεύθερο παιχνίδι και γενικά τις μη δομημένες κινητικές δραστηριότητες, επειδή πιστεύουν ότι είναι περισσότερο ελκυστικές και διασκεδαστικές για τα παιδιά.

Επιπρόσθετα, πρέπει να αναφερθεί ότι η επιλογή αναπτυξιακά κατάλληλου περιεχομένου φαίνεται να σχετίζεται και με το επίπεδο κατάρτισης των εκπαιδευτικών. Για παράδειγμα, σε πολλές διεθνείς έρευνες τονίζεται ότι οι εκπαιδευτικοί άλλων ειδικοτήτων συνήθως παρέχουν χαμηλότερης ποιότητας κινητικές ευκαιρίες συγκριτικά με αντίστοιχους εκπαιδευτικούς Φυσικής Αγωγής, εξαιτίας της προτίμησής τους στα ελεύθερα παιχνίδια και γενικά σε περιεχόμενα που δεν αυξάνουν τον ακαδημαϊκό χρόνο κινητικής μάθησης (Behets, 1995 · Constantinides, Montalvo, &Silverman, 2013 · Faucette, McKenzie, &Patterson, 1990 · Faucette&Patterson, 1990).

Επιπρόσθετα με τις παραπάνω διαπιστώσεις, η στατιστική επεξεργασία των δεδομένων έδειξε ότι οι συμμετέχοντες νηπιαγωγοί λαμβάνουν υπόψη τους τη διαφορετικότητα, τις ατομικές μαθησιακές ανάγκες και τα ατομικά κινητικά επίπεδα των μαθητών τους. Ταυτόχρονα, το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων ενισχύουν τις συνεργασίες μεταξύ των μαθητών.

Επομένως, με βάση τις προτάσεις του Gallahue (2002), θα μπορούσε να ειπωθεί ότι τα παραπάνω ευρήματα αποτελούν ισχυρές ενδείξεις περί αναπτυξιακής καταλληλότητας των επιλογών των νηπιαγωγών του δείγματος, αναφορικά με τον τύπο κινητικών δραστηριοτήτων που προγραμματίζουν. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη την αντίφαση που αναδείχθηκε προηγουμένως περί προτίμησης των νηπιαγωγών του δείγματος σε μη δομημένα κινητικά περιεχόμενα, πρέπει να σημειωθεί ότι πολλές φορές σε τέτοιου είδους μελέτες, όπως την παρούσα, συχνά οι συμμετέχοντες εστιάζουν στις πεποιθήσεις τους και όχι στο τι τελικά εφαρμόζουν στην εκπαιδευτική διαδικασία (Charlesworth, Hart, Burts&Hernandez, 1991 · Charlesworthetal., 1993 · Parker&Neuharth-Pritchett, 2006). Η συγκεκριμένη διαπίστωση μπορεί να αποτελέσει το έναυσμα για μελλοντική έρευνα με τη χρήση ενός διαφορετικού ερευνητικού σχεδιασμού, ο οποίος θα μπορέσει να αποτυπώσει το τι πραγματικά εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί κατά την εκπαιδευτική διαδικασία.

2.5.3. Ο τρόπος οργάνωσης του γνωστικού αντικείμενου της Φυσικής Αγωγής

Σχετικά με τη διερεύνηση του τρόπου οργάνωσης του εν λόγω γνωστικού αντικείμενου θα πρέπει να ειπωθεί ότι ο συγκεκριμένος παράγοντας αποτελεί μία φυσική προέκταση του πρώτου (παράγοντας B₁) και κυρίως του δευτέρου παράγοντα (παράγοντας B₂), όπως εξάλλου φάνηκε από τον έλεγχο της μεταξύ τους συσχέτισης και της ανάλυσης παλινδρόμησης. Επομένως, θα μπορούσε να ειπωθεί πως όσο πιο μεγάλη είναι η σημασία που αποδίδουν οι συμμετέχοντες στη διδασκαλία της Φυσικής Αγωγής και όσο πιο πολύ βασίζονται στις αρχές των αναπτυξιακά κατάλληλων πρακτικών για την επιλογή των κινητικών δραστηριοτήτων, τόσο πιο αναπτυξιακά κατάλληλη θα είναι και η διδακτική πορεία που ακολουθούν.

Η ανάλυση των δεδομένων έδειξε ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες νηπιαγωγοί δήλωσαν ότι οργανώνουν το γνωστικό αντικείμενο της Φυσικής Αγωγής σύμφωνα με τις αρχές των αναπτυξιακά κατάλληλων πρακτικών. Βέβαια, όπως και προηγουμένως, έτσι και στην παρούσα ενότητα, οι περισσότεροι συμμετέχοντες διαφώνησαν αρκετά έως τελείως με την έμφαση που πρέπει να δίνεται στις δομημένες κινητικές δραστηριότητες. Σε αντιστοιχία με το παραπάνω συμπέρασμα βρίσκονται και οι διαπιστώσεις πολλών ερευνητών, οι οποίοι αναφέρουν ότι μεγάλο ποσοστό εκπαιδευτικών άλλων ειδικοτήτων έχουν τη συνήθεια να δίνουν έμφαση στο ελεύθερο παιχνίδι (Alhassanetal., 2012 · Coleman&Dyment, 2013 · Constantinidesetal., 2013 · Faucetteetal., 1990 · Humphries&Ashy, 2006 · Morgan&Hansen, 2008 · Placek&Randall, 1986 · Stork&Sanders, 2008).

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ελληνόγλωσση

- Κωνσταντίνου, Π., Ζαχοπούλου, Ε., &Κιουμορτζόγλου, Ε. (2007). Η φυσική αγωγή στα ελληνικά αναλυτικά προγράμματα προσχολικής αγωγής: Μια ιστορική αναδρομή. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & στον Αθλητισμό*, 5(2), 226-239.
- Copple, C, &Bredenkamp, S. (2011). *Αναπτυξιακά κατάλληλες πρακτικές για παιδιά προσχολικής ηλικίας*. Αθήνα: Πεδίο.
- Gallahue, L. D. (2002). *Αναπτυξιακή φυσική αγωγή για τα σημερινά παιδιά* (μτφ. Χ. Ευαγγελινού & Α. Παππά).Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Creswell, W. J. (2011). *Η έρευνα στην εκπαίδευση. Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας*. Αθήνα: Ίων/Ελλην.
- Ουζούνη, Χ., &Νακάκης, Κ. (2011). Η αξιοπιστία και η εγκυρότητα των εργαλείων μέτρησης σε ποσοτικές έρευνες. *Νοσηλευτική*, 50(2), 231-239.

Ξενόγλωσση

- Alhassan, S., Nwaokemele, O., Ghazarian, M., Roberts, J., Mendoza, A., &Shitole, S. (2012). Effects of locomotor skill program on minority preschoolers' physical activity levels. *Pediatric Exercise Science*, 24, 435-449.
- Behets, D. (1995). Specialist and non-specialist teaching behavior in elementary school physical education. *European Physical Education Review*, 1(2), 148-154.
- Charlesworth, R., Hart, H. G., Burts, C. D., & Hernandez, S. (1991). Kindergarten teachers beliefs and practices. *Early Child Development and Care*, 70, 17-35.
- Charlesworth, R., Hart H. C., Burts, C.,D., Thomasson, H. R., Mosley, J., &Fleege, O. P. (1993). Measuring the developmental appropriateness of kindergarten teachers' beliefs and practices. *Early Childhood Research Quarterly*, 8, 255-276.
- Coleman, B., &Dyment, E. J. (2013). Factors that limit and enable preschool-aged children's physical activity on child care centre playgrounds. *Journal of Early Childhood Research*, 11(3), 203-221.
- Constantinides, P., Montalvo, R, & Silverman, S. (2013). Teaching processes in elementary physical education classes taught by specialists and non-specialists. *Teaching and Teacher Education*, 36, 68-76.
- Faucette, N., McKenzie, L. T., & Patterson, P. (1990).Descriptive analysis of non-specialist elementary physical education teachers' curricular choices and class organization. *Journal of Teaching Physical Education*, 9, 284-293.
- Faucette, N., & Patterson, P. (1990). Comparing teaching behaviors and student activity levels in classes taught by P.E. specialists versus nonspecialists. *Journal of Teaching in Physical Education*, 9, 106-114.

- Faulkner, G., Reeves, C., & Chedzoy, S. (2004). Nonspecialist, preservice primary-school teachers: Predicting intentions to teach physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 23, 200-215.
- Giagazoglou, P., Karagianni, O., Sidiropoulou, M., & Salonikidis, K. (2008). Effects of the characteristics of two different preschool-type setting on children's gross motor development. *European Psychomotricity Journal*, 1(2), 54-60.
- Goodway, D. J., Crowe, H., & Ward, P. (2003). Effects of motor skill instruction on fundamental motor skill development. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 20, 298-314.
- Hardman, K., & Marshall, J. (2000). The state and status of physical education in schools in international context. *European Physical Education Review*, 6(3), 203-229.
- Humphries, C., & Ashy, M. (2006). 'The confidence i needed': elementary education majors' perceptions of teaching physical education. *Teacher Development*, 10(2), 179-196.
- Lemos, G. A., Avigo, L. E., & Barela, A. J. (2012). Physical education in kindergarten promotes fundamental motor skill development. *Advances in Physical Education*, 12(1), 17-21.
- Morgan, P. (2008). Teacher perception of physical education in the primary schools: Attitudes, values and curriculum preferences. *The Physical Educator*, 65(1), 46-56.
- Morgan, P. & Hansen, V. (2007). Recommendations to improve primary school physical education: Classroom teachers' perspective. *The Journal of Educational Research*, 101(2), 99-112.
- Morgan, J. P., & Hansen, V. (2008). The relationship between PE biographies and PE teaching practices of classroom teachers. *Sport, Education and Society*, 13(4), 373-391.
- Placek, H. J., & Randall, L. (1986). Comparison of academic learning time in physical education: Students of specialists and non-specialists. *Journal of Teaching in Physical Education*, 5, 157-165.
- Stork, S., & Sanders, W. S. (2008). Physical education in early childhood. *The Elementary School Journal*, 108(3), 197-206.